

OBNOVA PO POTRESU

»Dajte nam predvsem delovna mesta, s stanovanji bomo že potrpeli«. Tako je dejal predsedniku republike Leoneju neki delavec na potresnem področju v Furlaniji. In neki drugi potresenec se je obrnil v Osoppo do podpredsednika Združenih držav Rockefellerja z besedami: »Dajte nam material in orodje in bomo obnovili opustošene kraje«. Tudi vlada v Rimu je priznala veliko delavoljnost prebivalstva Furlanije in Beneške Slovenije ter je odobrila takimeno »furlansko linijo« za upravljanje denarja, ki je bil odobren od države oziroma zbran pri zasebnikih za pomoč prizadetemu prebivalstvu. Občine bodo imele široko avtonomijo glede nakazovanja pomoči, ker najbolj poznajo domače potrebe.

Popis škode

Govoreč v finančnem jeziku, kolikšne so te potrebe? Po dosedanjih ocenitvah znaša škoda na zasebnih in javnih zgradbah 400 milijard lir, v trgovinskem sektorju 90 milijard lir, zaradi škode na 2 tisoč 207 podjetij od skupnega števila 3 491, v obrtniškem sektorju 120 milijard lir, zaradi škode na 2 tisoč 807 podjetij od skupnega števila 4 tisoč 97, v industriji 200 milijard lir zaradi škode na 240 podjetij ter v kmetijstvu 410 milijard. Skupaj je katastrofa v omenjenih sektorjih povzročila škodo okrog tisoč 500 milijard lir.

Pri tem pa ni všteta škoda, katero je potres napravil v življenjsko važnih javnih servisih, kot so ceste, železnice, vodovodi ter električne, telefonske in poštne napeljave.

Omenjena škoda seveda še ni dokončno ocenjena. Zveza furlanskih živinorejcev poroča, da samo v živinoreji škoda znaša 600 milijard lir. Ne gre kajpada samo za živino, marveč za celotno živinorejsko strukturo. Poginilo je nekaj stotin glav goveda in v druge kraje so na pobudo pristojnega deželnega odborništva preselili 2 tisoč 500 glav živine, ki je ostala brez hlevov.

Prizadetih 40 občin

Glede števila potresencev poročajo, da je doslej okrog 82 tisoč 300 ljudi dobilo zavetje pod šotori, 20 tisoč pa v hišah, katerih potres ni podrl. Nekaj tisoč oseb so na raznih postajah nastanili v železniških vagonih.

Občin, v katerih so uničena ali poškodovana poslopja, je 40. Porušenih je 10 550 stanovanjskih zgradb, 7 tisoč 850 je hudo poškodovanih in pet tisoč 250 je lahko poškodovanih.

V prometnih zvezah je položaj dokaj zapleten, ker so opustošenjem zaradi potresa sledili še zemeljski usadi, ki so delno posledica nalivov. Slednje velja zlasti za državno cesto številka 13 od Karnije do Trbiža, ki je

važna prometna žila za potresno področje. Stevine ceste so vsaj na začasni način ponovno odprli, da bi omogočili dotok pomoči v opustošene kraje. Točno še ni mogoče ceniti, koliko kilometrov cest bo treba obnoviti. Isto velja za električne in telefonske napeljave, katere je potres pokvaril na področju okrog 100 kvadratnih kilometrov. Državna družba ENEL je takoj z začasnimi napeljavami in kabinami spet dobavila elektriko večini potresnega področja.

V poštnem sektorju je bilo porušanih 132 uradov, a so lahko naglo vzpostavili nujnostno službo za vse razen za 25. Državne železnice so naglo poslale prve vlake v Čento ter nato v Humin ter do postaje za Karnijo. Težave so na raznih drugih progah in zlasti ostaja odprto vprašanje mednarodnih zvez do Trbiža in dalje proti Avstriji.

Potres je pokvaril 22 telefonskih central, od tega pet sektorskih središč, ki so tranzitna zveza za periferične centrale. Družba SIP je takoj nastopila ter je namestila elektrogenske skupine in nujnostne baterije. Vendar ne bo tako lahko obnoviti vseh central v najbolj opustošenih krajih, kot so Humin, Osoppo, Pušja ves, Buja in Forgaria. Tamkaj je bilo nad 4 tisoč naročnikov in 4600 telefonskih števil.

Potres je prizadel tudi sodno palačo v Vidmu ter so se morali preseliti pod tri šotore na dvorišču palače razni uradi, kot so pisarna kazenskega sodišča, sodna policija, volilni urad ter urad republiškega prokuratorja.

Solidarnostna akcija

Na pobudo deželnega odborništva za industrijo in trgovino so začele z delom po-

sebne operativne ekipe. Te obiskujejo prizadete občine ter ocenjujejo škodo, katero so utrpeli trgovina, industrija in obrtništvo. Pregledale bodo vse trgovine, javne lokale, bare, restavracije, hotele, bencinske črpalke, prodajalne tobaka in časopisov, mline in pekarnice ter skladišča za prodajo na debelo.

Za obrtništvo skrbi deželna ustanova za razvoj tega sektorja ESA. Ta je objavila, da je v vsem na razpolago za pomoč prizadetim obrtnikom. Izvedenci ustanove bodo v najkrajšem času obiskali vse občine, da bi ugotovile škodo obrtniških podjetij in potrebe obrtnikov. ESA poziva obrtnike, naj se tudi sami obrnejo na njen sedež v Vidmu, ulica Venezia 100.

Solidarnostna akcija za prvo pomoč ter za obnovo je presegla vsa pričakovanja. Za obnovo pa bodo potrebni tudi delavci in tehniki.

Združenji industrijskih tehnikov v Trstu in Vidmu sta pozvali svoje člane, naj se prijavijo za sodelovanje pri obnovi potresnega področja. V Trstu naj zainteresirani telefonirajo na sedež Združenja v ulici Roma 3.

Koordinacijski center v Dijaškem domu v Trstu, ulica Ginnastica 72, pa sprejema prijave za prostovoljno delo v Beneški Sloveniji in Reziji. Potrebni so zlasti delavci in izvedenci naslednjih strok: zidarji, tesarji, električarji, mizarji, inštalaterji, bolničarji, socialni delavci in učitelji.

Pri geofizičnem observatoriju v Trstu se je v ponedeljek dopoldne sestala operativna skupina za geodinamični načrt Državnega sveta za raziskave. Operativno skupino so (dalje na 2. strani)

VIDELI SMO RAZDEJANJE...

Dnevni tisk, radio in televizija še vedno obširno poročajo o strahotnem potresu, ki je v noči med 6. in 7. majem prizadel prebivalstvo Furlanije, zahodne Benečije in Rezije. Kdor bede ali posluša poročila o strašni kalvariji tega ljudstva, je naravnost presunjen in že nekako nagonso išče oblike ter načine, kako bi temu ljudstvu pokazal vso svojo solidarnost ter nudil svojo pomoč. Ne samo po svoji poklicni dolžnosti smo nedeljski sončni popoldan izkoristili za obisk nekaterih krajev v zahodni Benečiji z živo željo, da bi si vsaj bežno ogledali tudi vasi pod Stolom, področje Kobarida in Tolmina, ki jih je prav tako v strašni noči doletela nesreča, kakršne nihče ne pomni.

Avtomobil nas je seveda kmalu pripeljal do Čedad, kjer smo že videli prve zna-

ke potresa, saj so zunanje stene nekaterih starih poslopij podprte s tramovjem. Pravo razdejanje pa opaziš, kakor hitro se pripeleš v vas Čampej. Tu se ti zdi, da je bila vas bombardirana, saj so nekatere hiše do tal porušene in od zidov so ostale le razvaline. Enak prizor se ti od tu dalje nudi v ostalih vaseh. V Fojdi smo opazili prvo večje šotorišče ob desnem bregu reke Breg, v neposredni bližini vasi. To pomeni, da je bila Fojda hudo poškodovana. Ni bilo seveda časa za postanek in razgovor z domačini, kajti naš cilj so bile vasi in vasice, kjer živijo naši Benečani. Iz Fojde smo nadaljevali pot proti Ahtnu. Povsod se nam je nudil enak prizor. Ljudje so resni in zamiš-

D. L.

(Dalje na 7. strani)

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 23. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Kmetijska oddaja. 9.00 Sv. maša iz župne cerkve v Rojanu. 9.45 Glasba Balassara Galuppija. 10.15 Poslušali boste. 11.15 Mladinski oder: »Kukavičji Mihec«. Napisal Pavle Zidar. Dramatizirala Marjana Prepeluh. RO. Režija: Lojzka Lombar. 12.00 Nabožna glasba. 12.15 Vera in naš čas. 12.30 Glasbena skrinja. 13.00 Kdo, kdaj, zakaj. 13.15-15.45 Glasba po željah. 14.30 Nedeljski vestnik. 15.45 »Pesek v kolesju«. Radijska drama, napisal Alfredo Baldacci, prevedla Alenka Rebulu Tuta. RO. Režija: Stana Kopitar. 16.30 Operetna fantazija. 18.30 Nedeljski koncert. 19.15 Zvoki in ritmi. 20.00 Šport. 20.30 Sedem dni v svetu. 20.45 Pratika, prazniki in obletnice, slovenske viže in popevke. 22.00 Nedelja v športu. 22.10 Sodobna glasba. 22.25 Glasba ba lahko noč.

: : PONEDELJEK, 24. maja, ob: 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za srednje šole): »Simon Gregorčič — goriški slavček«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 14.30 Pregled slovenskega tiska v Italiji. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost, književnost in prireditve. 18.30 Radio za šole (za srednje šole - ponovitev). 18.50 Scenska in baletna glasba. 19.10 Odvetnik za vsakogar. 19.20 Jazz glasba. 20.00 Športna tribuna. 20.35 Slovenski razgledi: Srečanja - Pianist Jakob Jež. Risto Savin: Barkarola; Narodna; Večerna. Srečko Koporc: Menuet; Časovne konture. Jakob Jež: Tri miniaturne etude - Slovenska ljudska materialna kultura - Slovenski ansambli in zbori. 22.15 Glasba za lahko noč.

: : TOREK, 25. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Pratika. 12.50 Revija glasbil. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Samospevi Claudia Debussyja. 18.55 V ritmu jazz-rocka. 19.10 1945-1975: Trideset let gledališkega amaterstva v naši deželi; (10 oddaj). 19.25 Za najmlajše: pravljice, pesmi in glasba. 20.00 Šport. 20.35 Ermanno Wolf Ferrari. Štirje grobijani, opera. 21.45 Glasba za lahko noč.

: : SREDA, 26. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol): »Veselo zarajajmo!«. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za I. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 18.50 Violinist Gorjan Košuta, pianist Erminij Ambrozet. 19.10 Družinski obzornik. 19.30 Western-pop-folk. 20.00 Šport. 20.35 Simfonični koncert. Dirigent in solist Mstislav Rostropovič. Sopranistka Galina Višnjevska. 22.05 Glasba za lahko noč.

: : ČETRTEK, 27. maja, ob: 8.00 Koledar. 8.05 Slovenski motivi. 8.30 Godalni orkestri. 9.00 Sv. maša. 9.45 Franz Schubert: Klavirski trio v es-duru. 10.30 Praznična matineja. 11.15 Mladinski oder: »Vetrič in pastirica«. Napisala Miroslava Leban. RO. Režija: Lojzka Lombar. 11.35 Slovenski razgledi. 13.30 Glasba po željah. 14.45 Meta Malus in ansambel »Androna Riparata«. 15.10 Filmska glasba. 16.00 Iz opusa italijanskih mojstrov. 16.40 Od melodije do melodije. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.30 Zborovska glasba. 19.10 Spomini na Srečka Kosoveča. 19.30 Za najmlajše: »Pisani balončki«. (Krasulja Simoniti). 20.00 Šport. 20.30 »Klavrne ljubezni«. Igra, napisal Giuseppe Giacosa, prevedla Jadviga Komac. RO. Režija: Balbina Baranovič Battelino. 21.40 Glasba za lahko noč.

: : PETEK, 28. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.40 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol): »Po širnem svetu: Avstralija. 12.00 Opoldne z vami. 13.30 Glasba po željah. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Radio za šole (za II. stopnjo osnovnih šol - ponovitev). 8.50 Pianist Nino Gardi. 19.10 Slovenska poveljna lirika: »Pesniška konkretnost Marijana Krambergerja« (Lev Detela). 19.20 Jazz glasba. 20.00 Šport. 20.35 Delo in gospodarstvo. : : SOBOTA, 29. maja, ob: 7.00 Koledar. 7.05 Jutranja glasba. 11.35 Poslušajmo spet. 13.30-15.45 Glasba po željah. 15.45 Avtoradio. 17.00 Za mlade poslušavce. 18.15 Umetnost. 18.30 Romantična simfonična glasba. 19.10 Liki iz naše preteklosti: »Rado Bednarik« (Martin Jevnikar). 19.40 Pevska revija. 20.00 Šport. 20.35 Teden v Italiji. 20.50 »Dora«. Napisala Pavlina Pakkova, dramatizirala Lojzka Lombar. Tretji del. RO. Režija Miro Opet. 21.30 Vaše popevke. 22.30 Glasba za lahko noč.

OBNOVA PO POTRESU

(Nadaljevanje s 1. strani)

sklicali, da bi podrobno proučila značilnosti potresa v Furlaniji tako s potresnega kot z geodinamičnega vidika. Objavili bodo študijo o tej katastrofi ter bo ta vsebovala predloge in nasvete za deželne oblasti in za krajevno prebivalstvo.

Skupina znanstvenikov sodeluje z deželno upravo ter bo razpolagala z vsemi potrebnimi sredstvi, v številu helikopter za opazovanja.

Novi predpisi za gradnje

Ena izmed nujnosti na potresnih področjih je zlasti ta, da je treba graditi po protipotresnih predpisih. Na sestanku pri predsedstvu deželnega sveta so ugotovili, kako upoštevanje teh predpisov, ki preprečijo veliko gmotno škodo in zlasti človeške žrtve, poveča gradbene stroške samo za kakih 10 odstotkov. Italijanski Uradni list je ravno dan po potresu v Furlaniji objavil novi zakon, ki ureja razna vprašanja v zvezi s potresi.

Pristojnosti za raziskave o potresih so bile doslej v Italiji razcepljene ter so spadale pod prosvetno ministrstvo, državni svet za jedrsko energijo, državni svet za raziskave ter državno električno družbo ENEL. Zdaj bodo to storili z novo potresno službo ter bo ta ustanova delovala v okviru Višjega sveta za javna dela. Nova ustanova bo morala skrbeti za sestavljanje potresne karte, za zbiranje vseh podatkov o potresih in potresnih področjih ter za študije, kako se razne gradbene strukture obnesejo ob manjših in večjih potresih. V zvezi z zadnjim vprašanjem bo morala proučevati od-

pornost raznega gradbenega materiala, gradbenih elementov in tehnološke strukture.

Nadzorstvo nad tem delom bo imel tehnično-znanstveni odbor, ki bo posameznim panogam določal delovne načrte ter jim bo dajal smernice. Odbor bodo sestavljali predsednik višjega sveta za javna dela, štirje člani tega sveta ter štirje strokovnjaki, katere bo imenoval minister za javna dela.

Pri raziskavah bodo sodelovale specializirane ustanove, državni tehnični uradi, vseučilišča in geofizični observatoriji.

Solidarnostne zbirke za potresence se približujejo vsoti 500 milijard lir. Uradni list je objavil zakonski odlok, s katerim je vlada v Rimu nakazala za najnujnejše potrebe na potresnem področju 382 milijard lir. V imenu Združenih držav je prinesel Videm 21 milijard lir podpredsednik Rockefeller. Kanada je poslala milijon dolarjev, Romunija 125 tisoč dolarjev in Velika Britanija 137 tisoč funtov sterlingov.

—o—

V Italiji bo 2. junija stopil v veljavo zakon, ki prepoveduje kajenje v javnih prostorih, ki so brez ventilacije. Za prestopnike so določene kazni. Kadijci bodo plačali od 1000 do 10.000 lir globe, lastniki lokalov pa od 20.000 do 150.000.

—o—

Indijska vlada je prepovedala beračenje — tudi obroško — v prestolnicah New Delhi. Doslej je bilo mesto polno beračev. Odslej bo kaznovan in izgnan iz mesta, kdor bo stegoval roko.

SKOZI DALJNOGLED

NEUPRAVIČENE PODRAŽITVE

Podražitve so na splošno posledica inflacije, ki ima spet svoje znane in skrite vzroke. Toda vedno ni mogoče navesti tega opravičila. Večkrat pride do čisto neupravičenih podražitev, ki jih narekuje gol pohlep pollahkem dobičku. Takim podražitvam smo zadnje mesece priče v Trstu. So trgovine, kjer stanejo ženske poletne obleke, ki nikakor niso kaj posebnega in morda niti kaj res kvalitetnega, 60.000, 70.000, 100.000 in celo do 120.000 lir. Kako naj se potem lepo lepo oblači ženska, ki mora morda ves mesec delati za to vsoto? Ženske imajo čisto prav, če hodijo oblečene v »jeans«. Neka gospa nam je povedala, da si je preteklo soboto zvečer ogledovala v Standi kuhinjsko omarico, ki je imela ceno 45.000 lir. V torek dopoldne se je vrnila tja, da bi jo kupila (v ponedeljek je Standa zaprta), a na omarici je bil že listek s ceno 46.500 lir. Ker pa je bil na drugem koncu tudi listek s staro ceno 45.000 lir, je poklicala prodajavko in jo vprašala, kaj to pomeni. »Oh, danes smo menjali ceno,« je odvrnila prodajavka, »pa smo pozabili staro ceno.« Omara ni bila premaknjena od sobote do torka niti za las in torej nikakor ni šlo za kako novo pošiljko. Zakaj torej podražitev? Zadeva je značilna, ker dokazuje, kaj se skriva za takimi podražitvami.

KAJ PRAVIJO LJUDJE?

Na drugem mestu prinašamo »Poročilo za javnost« Stalnega slovenskega gledališča, ki naznanja prekinitev njegove dejavnosti. To je huda stvar in pomeni, da se čisto lahko zgodi, da bomo ostali Slovenci v Italiji brez svojega stalnega gledališča. Kako reagira na to naša javnost? Žal se zdi, da je reakcija šibkejša, kot bi pričakovali in kot bi morala biti. Morda zato, ker večina ne verjame prav, da so stvari res prišle do take točke, in meni, da se bo zadeva vsaj do nove sezone uredila. Najdejo se tudi taki, ki menijo, da je gledališče to zadevo samo »uprizorilo«, da bi pač izsililo potrebni denar. Tretji vidijo v tem samo epizodo, pa je gledališče le ostalo. Na splošno pa bi lahko rekli, da se naša javnost še ni zavedla realne nevarnosti, da bi gledališče res prenehalo obstajati, in tem manj, kaj bi to pomenilo, zlasti tudi tragedija, ki bi jo to pomenilo za osebje gledališke družine, od režiserjev in igravcev do tehničnega osebja. Govorili smo tudi s takšnimi, ki menijo, da je sicer treba terjati denar, ki bi ga morala dati za gledališče italijanska država in ki je bil tudi obljubljen, da pa tudi matična Slovenija ne bi smela dopustiti, da zamre tako važno kulturno središče in tak izvor kulturnih pobud v zamejstvu in ne samo v zamejstvu, kot je Stalno slovensko gledališče.

PROTI VOLITVAM

V sredo zvečer je zapadel rok za predložitev volivnih list. Prvi so jih pripravili komunisti, ki so imeli najmanj problemov s kandidati. Kot znano, vlada pri komunistih »demokracija centralizem«, kar pomeni, da odloča samo strankin vrh, »komite«, drugi — tisti spodaj — pa lahko godrnjajo (včasih) ali pa tiščijo fige v žepu, a morajo ubogati. Tako gre vse kot namazano in je šlo tudi tokrat. Kogar je vrh določil za kandidata, je kandidat, in kogar je škartiral vrh, je ostal škart. Tako so lahko partijski aktivisti že prvi dan zjutraj predložili listo in se vgnezdili na prvem mestu volivnice, na levi strani zgoraj, pri čemer so jim delali nekaj konkurence samo radikali. Nastale so prave tekme po stopnicah z ne preveč dostojanstvenimi nastopi vdiranja skozi zadnja vrata in skakanje skozi okna. Toda stari partijski mački so seveda prelisčili novince radikale, čeprav so ti ponekod že dolge dneve prej prežali, da bi prvi planili skozi vrata, ko so se odprla na določen dan. Iz jeze, ker se jim to ni posrečilo, so prijavili sodišču partijo in — notranjega ministra, češ da je dajal potuho komunistom, ker so karabinjerji ponekod odstranili radikale, ki so protipostavno in predčasno vdrli v sodišče, da bi bili prej na mestu. Seveda je padlo tudi nekaj »naprednih« bunk z obeh strani in na kakem nosu se je pokazalo malo krvi. Na srečo v tem spopadu niso uporabljali bomb, v bistvu so nudili javnosti le nekaj zabave s to otročjo vmeno za prvo mesto. Komunisti imajo vsekar radikale v želodcu, ker vidijo v njih volilno nadlego — lahko jim odtegnejo določeno število glasov.

Krščanska demokracija se ni brigala za mesto na volivnici, ker je imela druge in

hujše skrbi. Povzročal jim jih je boj za kandidature. V stranki je vse preveč ljudi, ki bi radi postali poslanci ali senatorji, in vsak ima kake prijatelje na vrhu, med voditelji. Tako se je zavlekel ta prepir skoro do zadnjega hipa. Med drugim ga je povzročala kandidatura predsednika družbe FIAT, Umberto Agnellija, kajti eni so bili za to, drugi ne. Po mnenju nekaterih komentatorjev je bil sicer napravljen poskus, da bi se Krščanska demokracija prenovila tudi v kandidatih, vendar pa je bil bolj šibak. Vse preveč starih imen je ostalo na listah in kljub Agnelliju se menda tudi ni posrečilo vriniti na liste več gospodarskih strokovnjakov ali »tehnikov«, kot jih imenujejo. Stari se oklepajo svojih stolčkov z vsemi štirimi in tudi z zobmi... Sicer pa to ni samo značilnost krščansko-demokratskih politikov, tu-

di stari v drugih strankah ljubijo oblast, npr. pri socialistih, in končno se to tudi ne dogaja samo v Italiji.

Krščanski demokraciji tudi očitajo, da daje premalo važnosti strokovni sposobnosti svojih kandidatov za delo na terenu, vidi samo parlament.

Pravi volivni boj se bo začel zdaj, po predložitvi list. Tedaj bomo tudi zvedeli za volivna gesla in volivno strategijo posameznih strank. Glavni boj se bo vodil seveda med krščansko demokratsko in komunistično stranko, toda tudi druge stranke si bodo skušale zagotoviti pri volitvah po možnosti čim večji politični vpliv za prihodnjo zakonodajno dobo. Po tem hlepijo posebno socialisti, ki bi radi postali arbiter italijanske notranje politike in so prepričani, da jim bo to tudi uspelo. Če bi dosegli skupaj s komunisti absolutno večino, bi sestavili vlado — tako upajo — skupaj z njimi in jih

(Dalje na 8. strani)

Slovenska skupnost na volitvah

Kot smo že poročali, je Slovenska skupnost sklenila nastopiti na bližnjih parlamentarnih volitvah s svojimi kandidatnimi listami. Rok za predložitev list je bil tokrat zelo kratek, poleg tega novi volilni predpisi očitno favorizirajo večje, vsedržavne stranke, saj jim ni treba iskati podpisnikov list. Slovenska skupnost je kljub temu urenila vse formalnosti in bo prisotna na volitvah v vsej deželi, kar se je zgodilo prvič po letu 1924. Njeni kandidati so:

Tržaško volilno okrožje - poslanska zbornica:

Rafko Dolhar, Boris Gombač, Antek Terčon, Alojz Tulj;

Goriško in videmsko volilno okrožje - poslanska zbornica:

Marija Ferletič, Marjan Terpin, Andrej Makuc, Marilka Korsič-Čotar, Mirko Špacapan, Damijan Pavlin, Andrej Bratuž, Simon Prešeren, Rafko Dolhar, Franc Mljač, Emil Valentinčič, Remo Devetak in Maks Gergolet.

V deželi Furlaniji - Julijski krajini je sedem volilnih okrožij za senat. Tokrat bo v vsakem volilnem okrožju prisoten tudi kandidat Slovenske skupnosti.

Kandidati so: Trst I - Aleš Lokar, Trst II - Milan Sosič; Gorica - Albin Sirk; Čedad - Marija Ferletič; Videm - Simon Prešeren; Tolmeč - Simon Prešeren in Pordeon - Simon Prešeren.

—O—

VREDNOST POVPREČNE PLAČE V SLOVENIJI SE JE ZMANJŠALA

Zaostajanje produkcije in kopičenje neprodanih zalog ter inflacija se začenjajo odražati tudi v vrednosti plač v Sloveniji. Marca so znašali povprečni osebni dohodki (plače) 3788 novih dinarjev in so bili po znesku po 19 odstotkov višji kot meseca marca lani. Toda življenjski stroški so narasli od marca 1975 za 20,5 odst. in tako je bila dejanska vrednost povprečne plače letos marca nižja kot v lanskem marcu. Zavod SR Slovenije za statistiko je izračunal, da so bile realne plače letos marca za 2 odstotka nižje kot v marcu 1975.

Povprečna plača v gospodarstvu je znašala letos marca 3670 novih dinarjev (okrog 180.000 lir), v negospodarstvu (v upravi, šolstvu itd.) pa 4429 (220.000 lir). Računajo, da so bile te plače v gospodarstvu dejansko za 1 odst. nižje od lanskih, v negospodarstvu pa za 5 odst.

—O—

Mihajlo Mihajlov, ki je bil lani v Jugoslaviji obsojen na sedem let ječe zaradi člankov, objavljenih v tujini, katerih je dokazoval, da general Mihajlovič ni bil izdajalec, izvaja že od decembra delno gladovno stavko in je zdaj v zdravniški oskrbi. Nekateri italijanski in drugi pisateljski krogi se zavzemajo za njegovo izpustitev. Njegova mati živi v Rimu.

PROSTOR MLADIH

"JAMBOR" ŠTEVILKA 7

V rokah imamo sedmo številko skavtskega mesečnika »Jambor«. Na prvi strani je objavljen »Jamborov« razpis slikarskega in fotografskega tekmovanja, za katero zapade rok 31. maja. Udeležijo se ga lahko vsi, fantje in dekleta, vseh skavtskih »rodov«. Močni jastreb poroča nato o letošnjem jurjevanju za skavte in skavtinje blizu Vejne. Neodločni orel pa je objavil poučen in koristen članek o tem, kako se kuri in kuha v naravi. Tudi to je treba znati, ker včasih (v dežju ali vetru) ognja ni lahko zakuriti in razen tega je nevarno, da zažgemo gozd. Boris opisuje in razlaga teleskop, Delavni galeb pa predstavlja novo vedo — etologijo, ki preučuje »vedenje različnih živali do drugih živih bitij in kakšni so odnosi med njimi«. Potonika je objavila članek »Prvi maj, praznik dela — toda čigavega?«. Uredništvo »Jambora« pristavlja opombo: »Članek o problemih, o katerih pravzaprav še nismo pisali, izročamo bralcem v diskusijo. Radi bomo objavili morebitne misli bratov in sester o istem vprašanju.« Neodločni orel piše tudi o novih značkah in novih krogih slovenskih tržaških skavtov. Krotki bivol pojasnjuje v rahli polemiki z Brinom v »Primorskem dnevniku«, v čem je razlika med gozdovniki, taborniki

in skavti. Požrtvovalna grlica priporoča skavtom in skavtinjam, naj berejo povest Frana Milčinskega »Skavt Peter«, ki je izšla pred kratkim v novi izdaji. Živahno je napisano poročilo o vodu Volkov na Kontovelu in Proseku, ki je podpisano kar »Volkovi«. Visoki Jastreb šaljivo-satirično in tudi nekoliko kritično na račun nekaterih malomarnosti poroča o pustnem rajanju devinskih Kondorjev. Arnika pa je opisala skavtsko akcijo pobiranja smeti v gozdu pri Bazovici (njen članek bomo prinesli zaradi aktualnosti tega problema posebej). Krotki bivol je napisal članek v slovo umrlemu priljubljenemu profesorju Tonetu Penku, Maks Domej pa nadaljuje s poročanjem o slovenskih skavtih na Koroškem. Tisa je prispevala članek »Spoznajmo skupaj tvoj kraj«.

Poleg tega prinaša ta številka »Jambora«, ki je tudi bogato ilustrirana s perorisbami, še novice o skavtskih zadevah, križanko, zabavni kotichek in še kaj. Mesečnik zasluži, da bi ga brala tudi druga mladina in ne le skavti oziroma navaja k misli, da bi bilo lepo, če bi se čimveč naše mladine navdušilo za skavtske ideale in za aktivno skavtsko življenje.

Cankarjeva proslava v Bazovici

že ob vходу v Bazovico je velik Cankarjev portret pozdravil veliko množico, ki se je v nedeljo, 16. maja, udeležila Cankarjeve proslave. Člani Slovenskega stalnega gledališča v Trstu so posredovali odlomke iz Cankarjevih del. Pri prireditvi je sodelovalo kar 16 pevskih zborov s 400 pevci, nastopile so štiri godbe na pihala in orkester Tržaškega partizanskega pevskega zbora. V okviru proslave je 23 tržaških likovnih umetnikov na dražbi ponudilo svoja dela v sklad za pomoč potresencem v Benečiji.

Spregovorili so predstavniki treh organizacij, ki so uspelo proslavo organizirati. Predsednik Slovenske kulturno-gospodarske zveze Boris Race je podčrtal veljavnost in aktualnost Cankarjeve politične zamisli tako na socialnem kot tudi na narodnostnem področju. Ugotovil je, da slovenska narodnostna skupnost v Trstu, Gorici in Benečiji skoro šestdeset let po pisateljevi smrti še ne uživa vseh narodnostnih pravic. Slovenci so še vedno drugorazredni državljani. Spomnil je na nujnost angažiranja celotne skupnosti in med drugim opozoril: »Cankar se je zelo kritično dotaknil vprašanja narodne zavesti pripadnika delavskega gibanja in je upravičeno zahteval, da je treba na narodnostno mešanih ozemljih v samem delavskem gibanju preprečevati asimilacijo pripadnikov šibkejših narodnosti. To idejno Cankarjevo zapuščino je treba ob današnji priložnosti prav posebno poudariti in apelirati, da vsi v lastnem krogu dosledno izvajajo tisto, kar zahtevajo od javnih organov.« Govornik je nato omenil nevzdržno diskriminacijo do Slovencev v Italiji, ki so razdeljeni na pet kategorij. Ne gre samo za različen odnos v posameznih pokrajinah, gre tudi za manjše pravice, ki jih uživajo Slovenci v Trstu in Gorici v primeri z okoljskimi občinami. Opozoril je nadalje na omejevalna stališča do priznanja pravic ter na nujnost enotnega nastopa, kot ga je že zahteval Cankar v svojem govoru v Trstu leta 1918, ko je šlo za pripadnost slovenskega ozemlja. Danes je treba ustaviti proces odjedanja našega narodnega telesa in ugotoviti take razmere, v katerih bo sleherni Slovenec pri nas občutil, da biti Slovenec ni nič manj kot biti Italijan. Boris Race se je dotaknil osimskega sporazuma in podčrtal, da se morajo gospodarske obveznosti uresničevati vzporedno in celovito z onimi, ki zagotavljajo manjšini popolno zaščito.

V imenu krožka za politične in družbene vede »PINKO TOMAŽIČ« je govoril Miloš Kodrič, ki je poudaril, da je Cankarjevo delo last vsega naprednega človeštva ter da je naloga vseh, Slovencev in Italijanov, da širijo njegove preroške ideje. Do popolne stopnje spoštovanja in sodelovanja pa bomo dospeli le, ko bodo vse naše narodnostne pravice uzakonjene, ko bomo postali polnopravni meščani dvonarodnega in s tem dvojezičnega mesta.

Za krožek »Henrik Tuma« je spregovoril Filibert Benedetič, ki je podčrtal Cankarjevo politično in umetniško aktualnost in se vprašal, kako bi reagiral na sedanji položaj slovenske narodnostne skupnosti pri nas v trenutku, ko se mora osrednja kulturna ustanova — gledališče boriti za obstoj, ko označuje notranji minister slovensko govorico v Reziji za ruski dialekt, ko je celotna manjšina pred vprašanjem obstoja in

razvoja. Ob sklepu je ožigosal enosmerno pojmovanje kuturnega oplajanja in zanikrnost kuturnih krogov italijanskih someščanov, ki sploh ne skušajo izkoristiti priložnosti, ki jo nudi univerzalni izraz Ivana Cankarja, velike sinteze slovenskega kulturnega genija.

Članica Slovenskega stalnega gledališča Zlata Rodoškova je na proslavi prebrala proglas in poziv kolektiva ob prekinitvi delovanja ustanove zaradi neizpolnjevanja sprejetih obveznosti s strani italijanskih oblasti in to ob 30-letnici neprekinjenega dela ter celo po podpisu osimskega sporazuma. Zaključila je s temi besedami: »Pozivamo vso slovensko in italijansko javnost, vse predstavnike političnega in kulturnega življenja, ter vse tiste, ki so odgovorni za obstoj naše ustanove, da nam pomagajo, da jo bomo ohranili, kajti če jo sedaj izgubimo, nam ne bo nikoli več vrnjena! V tej skupni borbi naj nas vodijo Cankarjeve besede: Nič na vrata usmiljenja, na vrata pravice trkam, da se mi odpro na stečaj!«

Predavanje in diskusija o Cankarju

V ponedeljek zvečer je priredilo Društvo slovenskih izobražencev v dvorani v Donizettijski ulici Cankarjev večer, s predavanjem znanega filozofa, teologa in pesnika Vladimira Truhlarja iz Ljubljane. Naslov predavanja je bil: »Duhovnost pri Ivanu Cankarju«. Predavatelja je predstavil pisatelj Alojz Rebula in poudaril, da pe bil rojen na Primorskem, mladost pa je preživel na Jesenicah v podobnih razmerah kot Ivan Cankar, ob enako svetli materini osebnosti.

Truhlar je nato v elegantnem jeziku in umsko globoko analiziral elemente duhovnosti v Cankarjevem delu, navajajoč dokaz s citati iz njegovih del in pisem, ter izredno plastično prikazal njegov razvoj od otroške vernosti preko upornega liberalizma v študentovskih letih, preko socializma, ki pa ni bil ateističen, do vrnitve k veri v sarajevskem obdobju in do globoke, skoro mistične duhovnosti proti koncu življenja, kar je prišlo do izraza zlasti v »Podobah iz sanj«. Naglasil pa je tudi Cankarjevo nevezanost na sheme, njegovo osebno pojmovanje Boga, njegovo lastno duhovno, če ne religiozno izkustvo.

V diskusiji, ki je sledila in v katero sta posegla zlasti inž. Vladimir Vremec in dr. Bogo Senčar, je Alojz Rebula zelo duhovi-

to opozoril na to, da je bil tudi Cankar človek in da je nujno, da je v svojem obsežnem opusu (nad 20 knjig zbranega dela) zapisal tudi marsikatero frazo, kot npr. tisto o »narodu, ki mu ne bo pisal usode ne frak in ne talar, ampak si jo bo pisal sam...« »Kateri narod pa si piše usodo sam?« je vprašal Rebula. Rekel pa je tudi, da take in podobne fraze ne zmanjšujejo vrednosti njegovega celotnega dela. Razpršil je tako legendo, da je bil Cankar prisiljen živeti v revščini. Zaslužil je kar lepo in odprte so mu bile vse slovenske založbe. Danes imamo pisatelje, katerim ni odprta niti ena — je rekel Rebula.

—o—

ODKRITJE CANKARJEVEGA KIPA NA ŠENTJAKOBSKI SREDNJI ŠOLI

V soboto, 16. maja, so priredili na šentjakovski nižji srednji šoli »Ivan Cankar« proslavo ob stoletnici pisateljevega rojstva. Nastopu domačih dljakov je sledilo številno občinstvo. Spregovorila sta ravnateljica prof. Vera Bedendo in predsednik zavodskega sveta Bogo Samsa. Prireditvi so prisostvovali številni gostje, med drugimi predsednik SZDL Slovenije Mitja Ribičič, ki je po rodu iz Trsta, tržaški župan Spaccini, jugoslovanski konzul Renko, škofov vikar dr. Škerl, deželni svetovalec Drago Štoka, predsednik SKGZ Race. Kolenc — član italijansko-jugoslovanske mešane komisije, šolski skrbnik Fidenzi in šolski svetnik Sivec. Pozdrav je prinesla ravnateljica šole »Ivan Cankar« z Vrhniške, Mario Magajna, pa v imenu domačega prosvetnega društva. Gorsetov kip Ivana Cankarja je bagoslovil slovenski kaplan pri Sv. Jakobu Šuligoj.

—o—

ŠOLSKO ZBOROVANJE PRI SV. ANI

Združenje staršev osnovne šole pri Sv. Ani v Trstu vabi vse bivše učence, starše in tiste, ki se zanimajo za slovensko šolo v tem okraju, na skupno zborovanje. Po pozdravni besedi je na dnevnem redu branje štirih referatov ter glasovanje o dokončnem poimenovanju šole. Zborovanje bo v soboto, 22. maja ob 17. uri v šolskih prostorih.

Za izvoljenega škofovega vikarja

Med slovenskimi duhovniki na Tržaškem se je začela že lani akcija, da bi bil po odstopu škofa Santina spremenjen tudi njegov odlok, s katerim je postavil za svojega vikarja za slovenske vernike dr. Škerla. Duhovniki bi radi, da bi vikarja, ki naj bi bil zlasti tudi posrednik med njimi in škofom, oni volili, saj bi bila s tem njegova vloga in njegova avtoriteta, tudi pri škofu, močno okrepljeni. Kot smo zvedeli, je bila že pred časom poslana upravitelju škofije nadškofu Cocolinu duhovniška vloga v tem smislu, ni pa še nič znano, kaj bo nanjo odgovoril. Duhovniki menijo, da ne bo mogel prezreti želje svojih slovenskih duhovnikov.

Tudi če bi bil spet izvoljen dr. Škerl, kateremu sicer očitajo, da je bil bolj prevodnik od zgoraj navzdol kot spodaj navzgor, bi bili zadovoljni, ker bi se lahko zanesli, da imajo tako res *svojega* izvoljenega posrednika pri škofu.

Naše uredništvo je že pred časom dobilo daljši duhovniški dopis v tem smislu, vendar smo vse doslej odlašali z njegovo objavo — dotični duhovnik naj nam oprost! — ker smo želeli, da bi naši duhovniki rešili to vprašanje predvsem sami med seboj in z vikarjem ter škofom. Vendar se čutimo dolžni, da kot pošteni informatorji obvestimo javnost tudi o tem problemu.

Sovodnje:

Slovo od Jožice Lasič

Prejšnji teden so v Sovodnjah pokopali znano zamejsko glasbenico Jožico Lasič por. Cefarin, ki je umrla v prometni nesreči skupaj s prof. Erminijem Ambrozetom, ko seje vračala s koncerta v Osijeku. Do nesreče, ki je hudo prizadela slovensko zamejsko kulturo, saj je tako izgubila kar dva požrtovalna glasbenika, je prišlo na avtomobilski cesti Zagreb - Ljubljana.

Jožica Lasič se je rodila pred 25 leti v Sovodnjah in je bila hčerka domačega učitelja in organista, pred nekaj meseci pa se je poročila z občinskim odbornikom inž. Cefarinom iz Gorice. V lanskem letu je dokončala tržaško filozofsko fakulteto, istočasno pa je študirala klavir pri tržaški Glasbeni matici, kjer se je že pripravljala na zaključni izpit. Jožica Lasič se je tako v zamejstvu kot tudi v matični domovini uveljavljala kot upoštevanja vredna pianistka, saj je med drugim že imela za seboj več samostojnih koncertov. Svoje veliko glasbeno znanje pa je posredovala tudi drugim, saj je poučevala klavir na slovenski glasbeni šoli v ulici Malta v Gorici. Ljubitelji zborovskega petja pa se gotovo še spominjajo njenega sodelovanja v ženskem oktetu iz Gorice, ki je prav po njeni zaslugi dosegel visoko izvajalsko raven.

Kratke z Goriškega

Na Goriškem je še pred dnevi bilo opazno, da se še ni povsem podela panika zaradi potresa. Pred mnogimi hišami so stali šotori, številni prebivalci Gorice pa so več nači zaporedoma prenočevali zlasti na obširnih tratah goriškega letališča in na goriškem stadionu.

—o—

V Gorici se je prejšnjo nedeljo zaključil mednarodni sejem ESPOMEGO. Pri letošnjem sejmu je gotovo zelo zanimivo dejstvo, da je bila popolnoma razprodana oprema za taborjenje, torej šotori in prikoliče, ki so jo ljudje pokupili za prenočevanje na prostem zaradi nedavnega potresa.

—o—

Vodnik »Po poteh tolminskega punta«, ki ga je izdal republiški zavod za spomeniško varstvo iz Ljubljane, napisal pa Branko Marušič, sega deloma tudi v zamejstvo, predvsem v tiste kraje, kjer je tudi potekal znani kmečki upor leta 1713. Tako sta med drugim omenjena in na kratko opisana z glavnimi značilnostmi Števerjan in Devin.

Pogreba v Sovodnjah se je udeležila ogromna množica domačinov ter njenih prijateljev in znancev od drugod. V domači cerkvi je med verskim obredom spregovoril sovođenski župnik Marijan Komjanc, pokojnice pa se je v italijansčini spomnil tudi župnik iz Podturna pri Gorici, torej iz župnije, kjer je pokojnica stanovala po poroki. Na grobu se je od nje poslovil Ivan Mignozzi, v zadnje slovo pa so ji zapeli pevski zbor »Lojze Bratuž« iz Gorice, sovođenski nonet, mešani zbor iz Sovodnj, ženski oktet iz Gorice, moški zbor iz Vrtojbe in italijanski zbor iz Podturna.

Uredništvo in uprava Novega lista izrekata njenim hudo prizadetim domačim, zlasti pa še možu Marjanu, iskreno sožalje.

Furlansko gibanje za poseben volilni zakon za Furlanijo

»Furlansko gibanje« (Movimento Friul) je razširilo izjavo svojega deželnega tajnika Marca De Agostinija, ki zahteva poseben volilni zakon za Furlanijo, prizadeto od potresa, češ da 20. junija ne bo sposobna voliti. To ji bo omogočalo ne samo pomanjkanje točne evidence nad številom volivcev, porušena občinska poslopja, izgubljeni volivni sezname, stotine še neznanih mrtvih in pomanjkanje volišč, ampak — in še posebej — tudi moralni vzroki. Priprave na volitve bi zdaj odvrčale dragocene energije od dela, pomoči in od obnove. In kako naj bi stranke brez sramu prirejale volilne shode in širile propagando med potresenci? »Nočemo, da bi bile naše revne ruševine torišče volivnega boja, to je starega in zdaj čisto nekoristnega obreda. Nočemo lepakov

BRAVCEM!

Kljub resnični skrbi za lep jezik in da bi čim bolj preprečili tiskovne napake, se vendarle vedno spet dogodi, da pride do grdih napak. Tako je bilo tudi v zadnji številki. Nekateri so si bravci verjetno sami popravili, nekatera mesta pa je bilo zaradi napake težje razumeti. Taka napaka se je zgodila v prvem stavku predzadnjega odstavka v članku »O bledih listih in nepismenih izobražencih«, kjer bi moralo stati »Če torej danes kdo govori o »brezbarvnosti« Novega lista, ga ali ne bere ali ne jemlje resno ničesar, kar najde v njem...«, in ne »ali ga ne bere ali ne jemlje resno ničesar...«.

TITOVA DEJAVNOST ZA NEUVRŠČENE

»Corriere della Sera« je objavil daljši članek o mrzlični in neutrudni dejavnosti jugoslovanskega predsednika Tita pri pripravljanju konference neuvrščenih držav, ki bo avgusta v Ceylonu. Italijanski list meni, da bi Tito rad poživil tabor neuvrščenih in da je doživel letos v tem pogledu precejšnje uspehe, ker se mu je posrečilo ne le ohraniti neuvrščene v ravnovesju med Sovjeti in Američani, ki jim oboji delajo težave, in kljub določenemu nagibanju na eno ali drugo stran (Indija k Sovjetom), Egipt k Američanom), ampak je znal tudi izgladiti razna nasprotstva med neuvrščenimi samimi. To je zdaj osrednje vprašanje jugoslovanske diplomacije, piše list, in jo polno zaposluje.

»Corriere della Sera« vidi v Titu nespornega voditelja in pobudnika tega tabora, misli pa, da vzbuja tabor neuvrščenih vtis, da bo težko preživel Tita.

in tem manj dimne obljube, hreščeče shode ali intelektualne pogruntavščine in tudi ne volilne spekulacije... Dajte nam opeke, cement, kar potrebujemo, in pustite nas obnavljati naše vasi, kot jih hočemo mi, kot so bile. Vsak volilni boj bi bil huda žalitev, izkoriščanje dramatične situacije...« je rečeno v izjavi.

Medtem pa je notranje ministrstvo že odločilo, da bodo volitve tudi v Furlaniji in tudi na potresnem območju.

—o—

S TRŽAŠKEGA

DRUŠTVO SLOVENSKEH IZOBRAŽENCEV priredi

v ponedeljek, 24. maja 1976 VEČER posvečen nedavnem potresu v Furlaniji in Beneški Sloveniji.

Na večeru bodo sodelovali časnikarji, ki so obiskali področja potresa, in člani ekipe, ki je med prvimi ponesla pomoč prizadetemu prebivalstvu. Na večer so povabili tudi prijatelje iz Beneške Slovenije.

Srečanje bo v društvenih prostorih v ulici Donizetti 3. Začetek ob 20.30.

OBNOVITEV POGOVOROV NA DUNAJU

Med predstavniki slovenskih političnih organizacij na Koroškem in med predstavniki avstrijske vlade ter treh avstrijskih strank so se zadnji čas obnovili pogovori o izpolnitvi zahtev po 7. členu državne pogodbe in seveda o štetju manjšine, ki bi ga rada izvedla vlada na pritisk strank. Toda koroški Slovenci so se postavili na edino pravilno stališče, da na štetje ne pristanejo. Tudi vlada in stranke v tem pogledu še nočejo popustiti. Toda kaže, da tudi tokrat ne bodo rodili ti pogovori nobenega uspeha.

Koroški slovenski organizaciji (levičarsko in katoliško) so zastopali pri pogovorih Franci Zwitter, Gustav Malle (levičarsko) in Matevž Grilc, Filip Warasch (katoliško) in Karel Smolle (za Nar. svet. kor. Slovenec).

O »ruskem« narečju v Reziji

Dnevnik »Corriere della sera« je v soboto, 15. maja objavil pismo prof. Pavleta Merkuja. Prosti prevod se glasi takole:

»Slišal sem na televiziji notranjega ministra, ki je govoril o prebivalcih Rezijske doline, kateri »govore neko rusko narečje«. Lahko zagotovim ministru, da se v Italiji ne govori nobeno rusko narečje ter ga vabim, naj se dokumentira z branjem uvoda k zgodovinskemu - jezikovnemu - geograf-

skemu furlanskemu atlasu, ki sta ga izdala padovansko vseučilišče ter inštitut za romansko filologijo in tuje literature tržaškega vseučilišča s sedežem v Vidnu: gre za slovensko narečje, kot je naravno za stično področje med Furlani in Slovenci. Če še danes mnogi Rezijani verjamejo v neki svoj ruski izvor, je v veliki meri odvisno od raznarodovalne politike, ki jo je fašizem izvajal na teh tleh.«

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

IVAN CANKAR IN SOCIALIZEM

Predavanje, ki ga je avtor imel 29.4. v Mali dvorani Kulturnega doma na večeru, ki so ga ob stoletnici Cankarjevega rojstva in ob obletnici njegovega tržaškega predavanja organizirali »Slovenski delavni ljudje v Italiji«.

Ni mogoče dojeti velikega pomena Cankarjevega predavanja v našem mestu 20. aprila 1918. leta, če ne upoštevamo takratnega razpoloženja slovenskih ljudi in vloge, ki so jo v tistem usodnem obdobju igrale slovenske stranke. Gre za evforično in tudi uporno ozračje, ki je sledilo majniški deklaraciji dr. Antona Korošca, predsednika Jugoslovanskega kluba, v dunajski poslanski zbornici, ko je zahteval združitev Slovencev, Hrvatov in Srbov »pod žezlom habsburško-lotarinške dinastije v samostojno državno telo, ko bo prosto vsakega narodnega gospostva tujcev in zgrajeno na demokratski podlagi.« Ta izjava je bila prebrana 30. maja 1917. leta, a da bomo imeli jasnejšo podobo o tedanjem duhu slovenskih predstavnikov, poslušajmo še odstavek iz govora, ki ga je isti Korošec trinajst dni zatem, to je 12. junija, v poslanski zbornici: »Enakopravnost je naš cilj... Iz ruske revolucije sklepa naša vlada samo na zrušenje ruske vojaške sile. Ne ve pa, da po Rusiji danes veje duh svobode... bratstva in enakosti... Svobodni in združeni hočemo biti Jugoslovani!... Nočemo tujega jarma!... Ali se še osmelite imenovati naše stremiljenje izdajstvo?... Če pa ga hočete (tako) imenovati, vam povemo, da imate premalo vešal, da bi ugonobili nas in našo misel.« (1)

Temu prodoru na političnem vrhu je nekaj mesecev zatem sledilo vsenarodno gibanje; sprožil ga je ljubljanski škof dr. Bonaventura Jeglič, ki je čutil »kot nedostatek, da dosedaj deklaracija še ni bila službeno in slovesno proglašena na naših tleh.« (2) Na njegovo pobudo je bila 15. septembra 1917. leta objavljena tako v »Slovincu« kakor v »Slovenskem narodu« znamenita »Izjava«, ki poleg pridružitve mirovni želji papeža Benedikta XV. potrjuje, da je »bodočnost habsburške monarhije mogoča le na načelu resnične svobode narodov, a bodočnost našega naroda le na načelu združenja Slovencev, Hrvatov in Srbov, ki prebivajo v naši monarhiji... svobodo in edinstvo (pa) more našemu narodu zagotoviti le samostojna, na načelu samoodločbe narodov zgrajena jugoslovanska država pod žezlom habsburške monarhije.« (3)

Slovenska ljudska stranka in slovenska narodno napredna stranka sta povabili tudi slovensko social-demokratsko stranko (ki se je takrat ime-

novala jugoslovanska socialdemokratska stranka), da sopodpiše »Izjavo«; ker pa je le-ta vsebovala tudi dinastični poudarek, je vodstvo socialdemokratske stranke svoj podpis odklonilo.

Ta odklon je najbolj razglašena nota v tedanji vsenarodni pripravljenosti in eden izmed vzrokov razvojenosti v socialdemokratski stranki. Kar pa je potrebno na tem mestu poudariti, je ugotovitev, da je deklariranemu poklonu habsburški dinastiji, ki ga vsebujeta tako majniška deklaracija kakor septembrska »Izjava«, na pol prikrito in kdaj tudi kar vidno prihajalo na dan upanje v zmago antante. Zadostuje, da navedemo dva odstavka iz obeh vodilnih glasil. »Slovenski Narod« piše: »Svoboden, edinstven jugoslovanski narod hoče in mora iziti iz te vojne; nastaja samo vprašanje, ali z Avstrijo ali proti njej, ali s Habsburgom ali proti njemu.« »Slovenec« pa: »... združenje Jugoslovancev v svobodni državno-pravni obliki pod habsburškim žezlom... je naša najmanjša (minimalna) zahteva.« (4)

Še pomembnejši za razumevanje Cankarjevega nastopa aprila tukaj v Trstu pa je poudarek, da je za slovensko ljudsko stranko prav v zvezi z izjavo nastopila nova doba. Odslovitev iz vodstvo stranke dr. Sušteršiča in uveljavitev Janeza Evangelista Kreka in njegovega krščanskega socializma sta prenesli katoliško gibanje na napredne pozicije, ki so obetale nadvse zanimiv razvoj. In prav ob osebni dr. Janeza Evangelista Kreka se je ustvarilo novo ozračje, v katerem so se znašli ob skupnem imenovalcu najbolj bistri možje tistega časa. Ob Krekovem prezgodnjem grobu socialdemokrat Albin Prepeluh poudarja, da je Krek z delom v korist ljudstva hotel »pomladiti javne razmere«; dr. Dragotin Lončar, »masarikovec«, pravi o Kreku, da je »začel delo očiščevanja.« (5). Socialdemokrat Cankar, ki je ob Krekovi smrti tudi napisal nekrolog, pa je ta dva poudarka o pomladitvi in očiščevanju vnesel v svoje predavanje o socialni demokraciji tukaj pri nas.

(Nadaljevanje sledi)
BORIS PAHOR

(1) Dušan Kermavner, *Ivan Cankar in slovenska politika 1918*, str. 13 (2) N.d. str. 14. (3) N.d. str. 19. (4) N.d., str. 20-21. (5) N.d., str. 33.

—o—

Najnovejši zvezek serije »Quaderni di vita italiana«, ki jo izdaja predsedstvo vlade, prinaša dokumentacijo o vseh italijanskih vladah od leta 1943 do konca 1975, s seznamami ministrov, datumi itd.

NA DNU

Nekaj mesecev po podpisu osimskega sporazuma, ki naj bi zagotovil največjo mero zaščite in razvoja slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ali vsaj ohranitev vseh dosedanjih s krvjo priborjenih pičlih pravic, je 14. maja moralo Slovensko stalno gledališče v Trstu prekiniti s svojim delovanjem zaradi neizpolnjevanja obveznosti italijanskih odgovornih oblasti. Samo za kritje v sezoni 1975-76 manjka 130 milijonov lir. Upravni svet je odpovedal produkcijo, nadaljevala pa se bo dejavnost, ki ne zahteva dodatnih stroškov. Ne gre še torej za popolno zaprtje ustanove. Pred letošnjim majem je osrednja slovenska kulturna ustanova pri nas prekinila z delovanjem ob fašističnem pozigu narodnega doma leta 1920.

Posredujemo izjavo upravnega sveta SSG.

Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča je na izredni seji 4. maja 1976 sklenil, da gledališče prekine z delovanjem. Ta svoj izredno težak sklep je upravni svet utemeljil z dejstvom, da se je zaradi neizpolnjenih obljub v zvezi z dogovorjenimi jamstvi krajevnih ustanov in tržaškega sklada za kritje proračuna 1975-76 s premostitvenimi krediti, gledališče znašlo v nevzdržni finančni krizi. Obenem s trenutnim položajem, ki zadeva tekočo sezono, je pa ostalo še popolnoma odprto vprašanje državnega priznanja in iz tega izvirajoče ustrezne subvencije. V italijanskem sistemu podpiranja gledališč namreč je podpora države odločilna za njihovo dejavnost.

Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča se zaveda da storjeni korak hudo prizadene kulturno stvarnost slovenske narodnostne skupnosti v Italiji, prizadene s tako muko pridobljene dosežke medsebojnega oplajanja in bogatenja duha v sklopu vsestranskega življenjskega izraza tržaškega mesta, pokrajine, Goriške, Benečije, Kanalcke doline, skratka vse dežele Furlanije - Julijske krajine, in da ne nazadnje prizadene ustvarjalni proces kolektiva, ki je v letu proslave svoje 30-letnice nepretrganega delovanja in vseslovenske proslave 100-letnice rojstva Ivana Cankarja prisiljen prenehati z delovanjem.

Upravni svet Stalnega slovenskega gledališča, ob podpori vse slovenske narodnostne skupnosti, italijanske javnosti, vseh političnih sil, združenih sindikatov, ob podpori kolegov italijanskih gledališč, krajevnih ustanov in dežele Furlanije - Julijske krajine, je tudi sklenil, da ne bo pristal na nikakršno likvidacijo Stalnega slovenskega gledališča. S sprejetim ukrepom, ki odraža nevzdržnost sedanjega položaja, upravni svet opozarja na nujnost takojšnjega posega vseh odgovornih predstavnikov javnega in političnega življenja, ki so se že tolikokrat izrekli o tem, da gledališča slovenske narodnostne skupnosti v Italiji ne sme in ne bo nihče zaprl.

KNJIŽICA »ROJENI ZA SVOBODO«

V seriji knjižic, ki jih izdajajo sa'ezijanci na Rakovniku pri Ljubljani, je izšla pred kratkim nova knjižica z naslovom »Rojeni za svobodo«, ki jo je napisal dr. Anton Nadrah. Napisana je v obliki pogovora med študentom in duhovnikom in se nanaša na spoved. Kaj nam danes pomeni ta zakrament? Kakšno vlogo ima v življenju kristjana? Zanimivo je, da je tudi moderna psihologija odkrila pomen »spovedi«, da človek razkrije in izpove, kar nosi v sebi, in se na ta način reši skrite teže in kompleksov. S spovedjo se človek spet osvobodi. V tem smislu je razumeti tudi naslov.

J. Š.

NAŠA LEDINA

Sapon je izraz za kramp, lopati pa se pravi tudi »šubla« (nem. Schaufel).

Koreta je manjši voz na dve kolesi, ki ga vlečeta po dve osebi.

Medrje je gnojišče, Koriula je »samokolnica«. Čok je hlod.

Tulec je spletena košara v obliki stožca na oboja kraja. Vanjo se shrani orehe in lešnike. Skob'c je pasta za miši, podgane ali tudi divjačino.

Žlak je veža. »En drugi žlak« pa pomeni drugkrat. Pobnati je pomniti, Copate so tudi žaki, mogoče boljše šoki (nem. Socken). Nogavice pa kalcete.

Deža je manjši čebrič, čeber odprt sod, kad. Sod pa zaprt in na splošno.

Sirk je tuščica. Pl'ka pa jabolčna pečka.

Paradana je tanek zid, tanka stena med dvema prostoroma.

Zapor je paražon (iz prigion). Klanec pomeni grdo vaško cesto in strmo nagnjeno. Griva je na splošno nagnjen svet.

Mrščalce so dlačice na koži, če se pisec ne moti.

Permanenti so ženska frizura, trajna. Če pa si ženske vse lasišče nakodrajo, so to frlici.

(Dalje)

VIDELI SMO RAZDEJANJE...

(nadaljevanje s 1. strani)

ljani hodili po poti in vsakdo je nekaj prenašal. Srečali pa smo tudi veliko avtomobilov s tujo registracijo. Očitno so bili emigranti, ki so se vrnili v svoje domače kraje, kakor hitro so zvedeli za veliko nesrečo. Naravnost ganljiv in presunljiv je bil prizor v neki gostilni ob cesti, kjer je prileten mož v furlanskem jeziku pripovedoval, kako se je pravkar vrnil iz Kanade, da bi po dolgih letih videl svojo domačijo, a je prispel prepozno, kajti od doma so ostale le ruševine. Pri tem se je mož začel brez sramu jokati, tako da ga prijatelji dolgo niso mogli potolažiti.

V Ahtnu, ki je prav tako poškodovan, smo zavili levo, po cesti, ki se strmo vije proti Subidu, vasi kakih 730 metrov nad morsko gladino. V zaselkih ob poti smo na več mestih videli, kako ljudje prebirajo in odnašajo blago, ki so ga prejeli od kake organizacije, ustanove ali zasebnikov. Povsod pa so ljudje resni in zamišljeni ter vase zaprti. Že ob vhodu v Subid so nam ljudje povedali, da je promet skozi vas nemogoč, ker je velik bager tik ob cesti podiral poslopje, kjer je bila do pred kratkim zadružna mlekarina. Morali smo se zato vrniti v Ahten in nato nadaljevati pot proti Nemam. Tudi tu enako razdejanje. Zavili smo desno, v divje romantično Karnajsko dolino. Vzdolž ceste so na več mestih skale, ki so se med potresom odkrušile in se zakotalile v dolino. Ogledovali smo si Tipano, ki vsaj na zunaj ne kaže takšnega razdejavanja, kakršno smo videli v ostalih vaseh, čeprav so nam povedali, da so skoraj vse hiše lažje ali huje poškodovane. Na vaškem trgu je bila zbrana gruča ljudi in tu smo prvič opazili nekoliko več vedrosti in optimizma, kar pomeni, da so ljudje nekoliko bolj sproščeni, ko se zberejo v večji skupini, ko so v družbi, ko tvorijo neko skupnost. Ker je bil naš cilj tudi kobariški kot, smo nameravali skozi mejni prehod Most na Nadiži, tako da bi čimprej prišli v Breginj. Poveljnik orožniške postaje pa nam je povedal, da je mejni prehod zaprt, ker je most čez Nadižo hudo poškodovan. Tu smo zvedeli, da je zaprt tudi mejni prehod Učja, tako da dostop na jugoslovansko stran iz Režije in zahodne Benečije sploh ni mogoč. Zveza s Tolminom in Kobaridom je možna le skozi prehod Polava - Livek, kajti zaradi velikih usadov je zaprt tudi mednarodni mejni prehod Stupica - Robič.

Iz Tipane smo se vrnili v dolino in sklenili mimogrede obiskati še nekatere vasi v tipanski občini, kot so Debelež, Viskorša in Brezje. Slednje vasice si nismo mogli ogledati, kajti cesta do te vasi je prekinjena, ljudje pa so nam povedali, da so Brezje popolnoma porušene, ljudje pa taborijo v šo-

torih pod vasjo. Viskorša, ki je 638 metrov nad morsko gladino, je popolnoma razdejana, cerkveni zvonik še stoji, čeprav kaže znake poškodb, medtem ko je cerkev skoraj popolnoma uničena. Ljudje taborijo pod šotori v neposredni bližini zadružnega hleva, ki je edino poslopje v vasi, katero ne kaže večjih znakov poškodb. Tu smo se srečali z znanim beneško-slovenskim duhovnikom Arturom Blasuttom, ki živi v pokoju v svoji rojstni vasi, kamor se je zatekel po znanih težavah, ki jih je imel pred leti s trikoloristi na Ljesi.

Ker smo ugotovili, da je dostop na področje Kobarida in Tolmina možen le skozi mejni prehod Polava - Livek, smo se brž ponovno usmerili proti Čedadu in nato mimo Ažle, kjer so tudi na zunaj vidne posledice potresa, peljali skozi Sovodnje in preko Livka v Kobarid. Na jugoslovanski strani ni opaziti na zunaj takšnega razdejavanja, kot v zahodni Benečiji in Furlaniji, vendar so nam povedali, da je potres prizadejal ogromno materialno škodo. Samo središče Kobarida je zaprto za promet in kmalu po potresu so odprli 2 novi obvoznici cesti, ki peljeta na glavni trg. Za prebivalce Kobarida so uredili šotorišče v severnem predelu vasi. Na pročeljih mnogih zgradb v Kobaridu visi napis »Nneuporabno«, kar pomeni, da hiše niso vseljive. Ob mnogih hišah v vaseh na področju Kobarida so postavili šotore in je tudi veliko rulotk.

V Tolminu smo se kljub pozni uri zglasili na glavnem štabu civilne zaščite, kjer nam je načelnik štaba skušal obrazložiti stanje na potresnem področju in zlasti, kako so organizirani posegi na potresnem področju. V okviru civilne zaščite delujejo razne komisije, ki rešujejo najbolj pereča vprašanja, kot so socialno-zdravstveno vprašanje, vprašanje šolstva ter vprašanje o-

cenjevanja škode na javnih in zasebnih zgradbah.

Škoda seveda še ni dokončno in natančno določena, saj je komisija le izvršila prvi pregled. Na ozemlju tolminske občine, ki je zelo obširno, so najbolj prizadete naslednje krajevne skupnosti: krajevna skupnost Breginj, ki poleg Breginja obsega vasi Sedlo, Robedišče, Loge in Stanovišče; krajevna skupnost Kred z vasicami Staro Selo in Robič, krajevna skupnost Kobarid z vasi Sužid, Smast in Ladra; krajevna skupnost Volarje ter krajevna skupnost Srpenica-Žaga, ki sta prav tako precej poškodovani. Potres je poleg tega povzročil večjo ali manjšo škodo tudi v Bovcu in sploh na celotnem ozemlju od Predela do Tolmina in celo v Baški grapi. Načelnik štaba za civilno zaščito v Tolminu nam je povedal, da so ugotovili manjšo škodo v višjih predelih, medtem ko so hudo poškodovane zlasti hiše in poslopja v nižjih predelih. Precejšnje vprašanje predstavlja predšolski otroci in starejši ljudje. Tako so v ponedeljek odpeljali 150 otrok na letovanje na Debeli rtič. Povedati pa jetreba, da pouk redno in nemoteno poteka, seveda v zasilnih prostorih. Načelnik štaba za civilno zaščito je na koncu dejal, da so Slovenija in tudi ostale republike tokrat pokazale izredno solidarnost z žrtvami potresa na ozemlju tolminske občine, potrebovali bi seveda še nekaj prikolic in šotorov, a osnovno vprašanje je, kot je razumljivo, kako poskrbeti, da bodo ljudje, ki so ostali brez strehe, zlasti srečno preživeli zimo. Strahotni potres na območju tolminske občine ni zahteval človeških žrtev, bilo je le kakih 30 ranjencev, ki so jih že prvi dan oziroma nekaj dni kasneje odpeljali v bolnišnice. Načelnik štaba za civilno zaščito je še pristavil, da se je ob tej strašni nesreči kot odločilni dejavnik izkazal človek, ki ni izgubil glave, pokazal izredno iznajdljivost in nesebičnost ter pogum, da preboli tudi to izredno nesrečo.

Združene države in UNESCO

Vlada Združenih držav ni plačala svoje prispevka za leto 1975 organizaciji UNESCO, t.j. Organizaciji Združenih narodov za vzgojo, znanost in kulturo — in sicer zaradi protizraelske politike te organizacije. Tudi za letošnje leto ni v ameriškem proračunu nikake vsote za UNESCO.

Lani bi bile morale plačati Združene države UNESCO 19.472.500 dolarjev in prav toliko bi morale plačati tudi letos kot svoj delež pri proračunu in vzdrževanju te organizacije. Poleg tega bi bile morale plačati še zaostanek iz leta 1974 v znesku nekaj nad 2.720.000 dolarjev, skupno torej 41.666.000 dolarjev, kar predstavlja 25 odstotkov vseh dohodkov UNESCO-a. Povrh bi morale

Združene države plačati nad 823.000 dolarjev tudi v rotacijski sklad UNESCOa, drugače se ne bodo mogle udeležiti 19. splošne konference ter organizacije Združenih narodov, ki bo oktobra v Nairobiju.

Skep ameriške vlade, da ne bo več financirala organizacije UNESCO, temelji na sklepu ameriškega kongresa iz leta 1974, da ne bo dovolil več nobene podpore za UNESCO, dokler ta ne bo spremenil svojih ukrepov političnega značaja proti Izraelu, kar je storil, kot znano, na pritisk arabskih držav. Po svojem statutu UNESCO ne bi smel sprejemati političnih ukrepov proti državam svojim članicam. Pri tem je tudi zanimivo, da je bil ravno Izrael zelo aktiven v tej organizaciji in ji je veliko pomagal, zlasti s strokovnjaki, ki so delovali največ v afriških državah, a prav te so prve podprle Arabce v nastopu proti Izraelu, seveda v upanju, da bodo zato dobile od teh dolarje in petrolej, kar pa se ni zgodilo, vsaj ne v zaželeni meri. Arabci so do afriških držav zelo skopi z obojem, pač pa pridno podkupujejo afriške ministre.

»MORJE - RIBE - ASFALT«

V sredo, 19. t.m., so v tiskarni Graphart v Trstu dotiskali novo knjigo avtoric Irene Žerjal in Marije Mislej. Gre za zbirko 41 črtic in novel z naslovom »Morje, ribe, asfalt«. Zanimivost knjige je v tem, da posamezne novele niso podpisane. Novele in črtice krijejo aktualno domačo tematiko, sli-

ke iz našega vsakdanjega življenja, od razlastitev do socialnega boja.

Cestitamo Ireni Žerjal in Mariji Mislej za pogumno pobudo, saj sta za ohranitev popolne samostojnosti hoteli izdati knjigo v samozaložbi. Knjiga bo že v teh dneh v prodaji. O novi domači izdaji bomo še podrobneje poročali.

Poravnajte naročnino!

Dekle z zaprtimi očmi

56

Napisal Pierre L'Ermite

Prevedel Lovro Sušnik

Kakšen revež je šahovski komentator! Ni mar kritika, ki pada nanj, dosti bolj neizprosna od one, ki leti na igralca? Slednjega ljudje kaj radi oprostijo krivde za njegove napake, če drugače ne, z opravičilo »časovne stiske« ali »živ. čne napetosti«. Po splošno sprejetem mnenju nima komentator pravice do takih izgovorov. Kot da bi lahko vso večnost preigraval in analiziral, kot da bi mu ne nagajala subjektivnost in ga zavajala!

Kritika (s strani bralcev) kritike (komentatorjevega dela) pa se ne ustavlja samo pri korektnosti predloženih variant, gre dlje, raje globlje. Le prisluhnimo tem nevhvaležnem!

»Premalo skrbi posveča otvoritveni teoriji«. (Biti bi namreč moral računalnik, iz katerega spomina bi vrele vse partije, obširni teoretski izsledki, celotni učbeniki!). »Presplošen je in njegove trditve so premalo dokumentirane.« Ali pa: »Kaj nas pita z vsemi temi variantami? Mar bi nam povedal, kakšen je splošni načrt enega in drugega igralca?« (Jasno je, da obema zadnjima željama ni mogoče hkrati ugoditi.). »Kaj si umišlja, ko komentira kot prvi to in to partijo?« Ali: »Kaj pogreva stare, že klasične partije, ko pa so bile že davno bolje komentirane?«

Človek bi rekel, da so samo dijaki do profesorjev in otroci do tesarjev še tako nevhvaležni kot so bralci šahovskih rubrik do komentatorjev! »Vendar peti on ne jenja« in danes Vam nudi, da ga, če hočete, raztržete, komentar lepe zmage enega najostrejših starejših sovjetskih vele mojstrov, Evfima Gellerja (Las Palmas 1976)

GELLER - DEBARNOT

Angleška igra

1. c4 e5, 2. Sc3 Sc6, 3. g3 Sf6, 4. Lg2 Lb4, 5. Sd5 Sd5; 6. cd5: Se7, 7. Sf3 Ld6.

Seveda ne 7. ... d6?? zaradi 8. Da4+. Pa tudi 7. ... Sd5: stane kmeta: 8. Sc5: Če se sedaj črni skakač umakne, sledi 9. Db3, po 8. ... De7 pa 9. Ld5:, 10. Lf7+ Kf7:, 11. Db3+.

8. e 4 c6, 9. d4 cd5:, 10. de5: Lb4+, 11. Ld2 Ld2+, 12. Sd2: d6, 13. ed6: Dd6:, 14. 0-0.

Ali 14. ed5: Sd5, 15. Sc4 Db4+ itd.

14. ... Le6, 15. ed5: Sd5:, 16. Se4 Db4, 17. Sg5 0-0-0, 18. Se6: fe6: Kar sledi, je mojstrsko izkoriščanje črnega osamljenca.

19. De2 Sc7

Druge variante so:

A) 19. ... The 8, 20. De5 De7, 21. Ld5: Tr5:, 22. Tac1+ in mat v dveh potezah;

B) 19. ... Dd6, 20. Tfe1 The8, 21. Dc2+ in 22. Dh7:;

C) 19. ... Dd6, 20. Tfe1 Tde8, 21. Tad1 in 22. Ld5: itd.

20. Tac 1 Kb8, 21. De 5 Tr7, 22. Tfd1 Thd8??

Ta izgubi takoj, toda izgubiti bi morala tudi 22. ... Td1+:, 23. Td1: De7 (ali 23. ... Tg8, 24. Dg7: De1+, 25. Lf1 ali 23. ... Dg4, 24. Td7 Tc8, 25. Dg7:), 24. De4 Sa6 (ali 24. ... Se8?, 25. Te1 ali 24. ... Sd5??, 25. Td5:), 25. Te1 (ne pa 25. Td6? Sc5, 26. De5 Dc7), 25. ... Sc5, 26. De5+. Po 27. b4 bi padel črni osamljenec in z njim tudi črna pozicija.

23. Dc7+:. Črni se vda.

Po 23. ... Tc7: sledi seveda 24. Td8: + Tc8, 25. Tc8: mat.

Ludvik se vrne živahno korakajoč v krasnem vremenu proti hotelu »des Alpes«; pogled mu razveseljuje iskrenje ledenikov in srce mu bije v prsih pod težo ljubezni in sreče. Tam obeduje v veliki dvorani, ki je vsa šumna od simpatičnih in razigranih družin, sredi katerih pa se dotikajo s kolmci izlizanci s suknjiči po zadnji modi in nalepotičene ženske..., »skodelice čokolade«, dospelje z vlakom, »da bi videle led«, in pravi pristni turisti z močnimi postavami in v debelih volnenih jopičih, s strašansko okovanimi čevlji na nogah, z zagorelimi in prepečenimi obrazi, natovorjeni s težkimi nahrbtniki, derezami, vrvmi in cepini.

In med jedjo mu gre na smeh ob enostavni možnosti sreče: »Kdo ve, ali ne bo kmalu ona tu pri tej mizi pred menoj in se nasmihala mojemu nasmešku... smejala mojemu smehu... sredi tega veselja...?«

Prijazna brzjavka njegovega očeta ga še bolj uteši. Vsa težava je zdaj le še pred njim; a njegov prijatelj župnik mu je rekel: Ljubezen je močna kakor smrt.

Tako gre Ludvik Hughe spet gor v svojo sobo, sede za mizo in piše:

Hotel »des Apeš«, v nedeljo zvečer Cenjena gospodična!

To pismo Vas bo najbrž začudilo.

Da Vas le ne bi ranilo!

Piše Vam nesrečen človek... Toda ena beseda od Vas lahko spremeni vso to žalost v največje veselje, ki se da sploh misliti. Pozabite, če je mogoče, na trpko življenje, ki so Vam ga žal pripravljali pri mojih starših. Spominjajte se samo Ludvika Hugha, ki Vas je takoj od začetka rad videl... in Vas tudi takoj ljubil.

Te ljubezni nisem nikoli priznal. Ampak Vi ste prebistra, prerazumna, da bi tega ne bila uganila...

Tako lahko občutite, kakšen je moj obup, ko sem, vrnivši se v Rože, zvedel, da Vas je nepomirljivo sovraštvo kuharice nenadno nagnilo da ste odšli.

Od tistega trenutka dalje sem imel le en cilj: da Vas zopet najdem in da govorim z Vami, z odprtim srcem. Naš dragi prijatelj, gospod župnik od Sv. Frančiška Saleskega, mi je po daljšem obotavljanju blagovolil dati Vaš naslov. Prihitel sem takoj semkaj... Videl sem Vas

davi pri veliki maši v Chamonixu, a nisem se Vam hotel javiti brez Vašega privoljenja.

In ravno za tako privoljenje Vas mišlim danes prositi.

Rad bi, da bi mi dovolili eno uro, da bi mogel v tej veličastni naravi, ki navaja k širokosrčnosti in odpuščanju, zagovarjati svojo zadevo... Rad bi Vam izrazil svojo ljubezen tako spoštljivo in tako globoko občuteno!... Povedal bi Vam, da ste bili prejasna zvezda v noči moje viharne mladosti, ki je bila brez večje vernosti. In da sanjam, kako bi ustalil to zvezdo za zmeraj na svojem nebu...

(Dalje)

—o—

PROTI VOLITVAM

(Nadaljevanje s 3. strani)

skušali seveda pogojevati, če pa bi ostali skupaj z njimi v manjšini, že računajo, da bi spet šli v vlado s krščanskimi demokrati in jih seveda pogojevali naprej. Radi bi postali tretji »veliki« med italijanskimi strankami, a za to manjka predvsem čut za politično, gospodarsko in socialno konkretnost, vedno spet jih zanese v demagogijo. To je že od nekdaj hiba italijanskega socializma.

Obupen boj za obstanek na političnem odru bodo bile manjše stranke, socialno-demokratska, republikanska in liberalna. Popolna neznanka so v tem volilnem boju novofašisti. Dejansko so politično osamljeni, in ne kaže, da bi si bili znali ustvariti kak privlačnejši, čeprav demagoški program. Zanašajo se pač samo na to, da jih bodo volili poleg starih in novih fašistov tisti, ki se jim zdi Krščanska demokracija preveč mehka do komunizma, preveč pripravljena na »soočenje« z njim ali celo na zgodovinski kompromis in bodo zato rajši volili bolj desno. Volitve bodo pokazale, če je ta njihov račun realističen. Volivci, ki jim je do obrambe demokracije, vedo, da bi s tem, če bi dali glas fašistom, demokracijo le še bolj oslabili in ji porinili nož v hrbet.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. ♦ Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157 ♦ Odgovorni urednik: Drago Legiša ♦ Tiska tiskarna Graphart, Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

Smrt ni strašna in ne boleča

Ameriki psihiater dr. Russel Noyes je imel v Kansas Cityju predavanje za bolničarje, zdravnike in duhovnike, v katerem je orisal rezultate svoje ankete, v kateri je govoril z več kot 300 ljudmi, ki so bili kdaj samo za las od smrti, posebno pri raznih nesrečah. Velika večina teh ljudi mu je povedala, da ni občutila v hipu, ko se je zdelo, da bodo umrli, nikakega strahu ali bolečine. Le redki so se bali ali občutili bolečino. To si razlaga psihiater s tem, da nastopi v hipu umiranja nekaj proces »razosebljenosti«, ki človeku prihrani trpljenje in strah. Ta proces se sproži iz nekega duševnega mehanizma, ki obvaruje človeka pred zmedenim strahom spričo bližnje smrti. V tistih trenutkih so

imeli ljudje v smrtni nevarnosti občutek, da se je čas ustavil, da so odmaknjeni od vsega in da se nahajajo zunaj lastnega telesa, v nekakem irrealnem ozračju, kot v sanjah.

Nekateri so tudi povedali, da so bliskovito podoživeli razne važne trenutke svojega življenja. Vse to se zgodi v sekundah. Le en sam hip imajo občutek, da umirajo, a pri tem ne občutijo nikake bolečine. Ta je blokirana, misli pa se jim bliskovito vrstijo. Po tem se lahko sklepa, je rekel dr. Russel Noyes, da se smrti ni treba bati. Ob smrti ima človek občutek miru, ne pa strahu ali bolečine. Njegove ugotovitve se krijejo z ugotovitvami raznih drugih raziskovavcev, zlasti zdravnikov in psihologov.